

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยในประเทศไทย¹

ศิริกร ชนศักดิ์เดชา²

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหากรณีผู้ลี้ภัยในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 อีกทั้งไม่ได้มีการออกกฎหมายผู้ลี้ภัยไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้กฎหมายหลักที่ประเทศไทยนำมาบังคับใช้กับกรณีผู้ลี้ภัย ได้แก่ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากในปัจจุบันคนมีต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นจำนวนมากจึงได้มีบทบัญญัติต่าง ๆ เพื่อความมั่นคงของประเทศและเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนจึงตราพระราชบัญญัตินี้

โดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ดังกล่าวได้ให้อำนาจตำรวจตรวจคนเข้าเมืองบังคับใช้กฎหมายนี้ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจึงอาจมีอำนาจในการห้ามบุคคลใดเข้ามาภายในราชอาณาจักร หรือส่งบุคคลใดที่เข้าเมืองมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายออกไปยังนอกราชอาณาจักรได้ภายในอำนาจที่กฎหมายกำหนด

เมื่อนำพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ดังกล่าวมาบังคับใช้กับกรณีผู้ลี้ภัย จากตัวบทกฎหมาย³ ทำให้ผู้ลี้ภัยกลายเป็นบุคคลที่เข้าเมืองมาโดยมิชอบด้วยกฎหมายและอาจทำให้ผู้ลี้ภัยถูกส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือถูกกักกันและไม่ได้รับสิทธิต่างๆที่ผู้ลี้ภัยควรได้รับ ทำให้มีการละเมิดต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศอย่างอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัยที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัย โดยคำว่า “ผู้ลี้ภัย” ได้ปรากฏอยู่ใน มาตรา 1 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 และพิธีสารเกี่ยวกับสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2510 ได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ลี้ภัย หมายถึง ผู้อยู่นอกอาณาเขตรัฐแห่งสัญชาติของตนและด้วยความหวาดกลัวซึ่งมีมูลอันจะกล่าวอ้างได้ว่า จะได้รับการประหารชีวิตด้วยเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ สมาชิกภาพในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ว่าทางสังคมหรือทางด้านความคิดทางการเมืองก็ตาม และด้วยเหตุแห่งความกลัวนั้นจึงไม่สมควรใจที่จะขอความ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยในประเทศไทย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลิท สิริพิฑูร และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาตุร ศิริยุทธวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม อินทรมย์ทรัพย์.

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

³ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง มาตรา 11 มาตรา 12 มาตรา 54.

คุ้มครองจากรัฐแห่งสัญชาติดังกล่าว หรือผู้ใดที่เป็นบุคคลไร้สัญชาติที่อยู่นอกอาณาเขตรัฐที่เดิมมีถิ่นฐานพำนักประจำ แต่ไม่สามารถหรือไม่สมัครใจที่จะเดินทางกลับไปด้วยเหตุแห่งความหาลาดกลัวที่กล่าวมาข้างต้น”⁴

นั่นหมายความว่า แต่ละประเทศจะต้องรับรองสถานะผู้ลี้ภัยให้กับบุคคลนั้นๆ เมื่อเดินทางมาถึงประเทศไม่ว่าด้วยวิธีการใดก็ตามทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย โดยไม่สามารถขับไล่ผู้ลี้ภัยออกนอกประเทศได้ นอกจากนี้จะมีความจำเป็นด้วยเหตุผลทางด้านความมั่นคง แต่ผู้ลี้ภัยนั้นจะต้องได้รับโอกาสในการหาที่ลี้ภัยอื่นก่อนถูกเนรเทศ และยังอาจเป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนในการที่ปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยโดยไม่เป็นธรรมในสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ลี้ภัยในการที่จะได้รับความคุ้มครองจากหลักการห้ามพลัดถิ่นกลับ หรือหลักสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆของผู้ลี้ภัย เช่น สิทธิมนุษยชนทางการศึกษา สิทธิทางด้านสุขอนามัย เป็นต้น

จากการศึกษาจึงทำให้ทราบว่ามาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาเกี่ยวกับกรณีผู้ลี้ภัยในประเทศไทยในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นั้น มีไว้เพื่อใช้บังคับแก่คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเท่านั้น ทำให้แนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัยยังไม่มี ความชัดเจน และยังไม่ครอบคลุมปัญหากรณีของผู้ลี้ภัยในหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาแรกเกี่ยวกับการกำหนดบทนิยามเกี่ยวกับผู้ลี้ภัย จากคำนิยามในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ไม่มีการกำหนดคำนิยามคำว่า “ผู้ลี้ภัย” ไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้ผู้ลี้ภัยถูกจัดอยู่ในกลุ่มบุคคลที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย และยังไม่สามารถแยกผู้ลี้ภัยออกจากผู้ที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายได้อย่างชัดเจนว่าผู้ลี้ภัยไม่ใช่บุคคลที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย แต่มีสาเหตุมาจากการหลบหนีจากการประหัตประหารด้วยเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ หรือสมาชิกภาพในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ว่าจะทางสังคมหรือทางด้านความคิดทางการเมือง เป็นต้น

เมื่อศึกษาจากอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 ที่ได้มีการกำหนดในคำนิยามเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้ผู้ลี้ภัยไม่ได้เป็นบุคคลที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย และยังเป็นบุคคลที่สามารถแยกออกจากบุคคลที่ผิดกฎหมายประเภทอื่นได้อย่างชัดเจน ดังนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าในเรื่องคำนิยามที่กฎหมายไทยไม่ได้มีการกำหนดคำนิยามคำว่า ผู้ลี้ภัย ไว้เป็นการเฉพาะจึงยังเป็นปัญหาที่ไม่มีกฎหมายใครรองรับกรณีของผู้ลี้ภัย ควรให้มีการศึกษาและแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำนิยามของคำว่า ผู้ลี้ภัย หรือนิยามที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยในสังคมไทยต่อไป

ประเด็นปัญหาที่สองเกี่ยวกับการให้สถานะและสิทธิขั้นพื้นฐานแก่ผู้ลี้ภัย จากการพิจารณาพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ในเรื่องการให้สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานแก่ผู้ลี้ภัยในการเข้ามาภายใน

⁴ อนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951, มาตรา1.

ราชอาณาจักรไทย ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดในเรื่องสถานะของผู้ลี้ภัยไว้ ดังนั้น เมื่อนำหลักกฎหมายดังกล่าวมา บังคับใช้กับกรณีของผู้ลี้ภัยจึงต้องนำมาตรา 58 ในหมวดที่ 7 บทเบ็ดเตล็ด ว่าด้วยเรื่องการเข้าออกนอก ราชอาณาจักร โดยกล่าวถึงการที่คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่มีหลักฐานหรือตามกฎหมายอย่าง อื่น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ที่เข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ทำให้ผู้ลี้ภัยที่เข้าไป ในราชอาณาจักรของไทย ที่กฎหมายของไทยไม่มีกฎหมายกำหนดให้สถานะทางกฎหมายแก่ผู้ลี้ภัยไว้ ผู้ลี้ภัยจึงเข้า บทสันนิษฐานของกฎหมายให้เป็นบุคคลที่เข้าเมืองมาโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายและยังไม่สามารถแยกผู้ลี้ภัยออก จากคนที่เข้าเมืองมาแบบผิดกฎหมายได้ จึงเป็นเหตุให้ผู้ลี้ภัยได้รับการปฏิบัติทางกฎหมายไม่เหมาะสมอีกทั้งยัง ทำให้ผู้ลี้ภัยไม่ได้รับสิทธิต่างๆที่ผู้ลี้ภัยควรได้รับกับการที่จะช่วยเหลือผู้ลี้ภัยเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้น จะตกอยู่ภายใต้อันตรายที่จะถูกทรมาน โดยมีผู้ที่จะลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแต่อย่างใด

เมื่อศึกษาจากกฎหมายระหว่างประเทศในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย และในกฎหมาย ต่างประเทศในต่างประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดนโยบายในการรับผู้ลี้ภัยภายใต้กฎหมาย Refugee Act of 1980 เป็นต้น⁵ จึงเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการให้สถานะแก่ผู้ลี้ภัยให้มี สถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้ลี้ภัยได้รับความคุ้มครอง และได้รับสิทธิต่างๆที่ผู้ลี้ภัยควรได้รับ

จึงเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยในพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองในเรื่องการกำหนดให้สถานะแก่ผู้ลี้ ภัยยังคงเป็นปัญหาไม่ครอบคลุมกรณีปัญหาผู้ลี้ภัยอีกทั้งไม่มีกฎหมายใดรองรับในการให้สถานะและสิทธิต่างๆ แก่ผู้ลี้ภัย และไม่สอดคล้องต่อกฎหมายระหว่างประเทศในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 ที่ควรให้ ความช่วยเหลือแก่ผู้ลี้ภัยอย่างเต็มที่ และยังเป็นภาระทำให้เป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนที่ผู้ลี้ภัยควรได้รับ ในสิทธิต่างๆ ได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิต เสรีภาพ และความปลอดภัย สิทธิในการแสวงหาที่พักพิง อิศรภาพจากการ ถูกกดขี่ทำร้ายร่างกาย จิตใจ และควรได้รับการรับรองสถานภาพบุคคลตามกฎหมาย เป็นต้น

ประเด็นปัญหาที่สามเกี่ยวกับการห้ามส่งบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้ลี้ภัยกลับสู่อันตราย จาก พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ในมาตรา 54 ในหมวดที่ 6 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ที่จะส่งบุคคลที่เข้าขอ สันนิษฐานตามกฎหมายว่าเป็นบุคคลที่เข้าเมืองมาโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายออกนอกราชอาณาจักรได้ ดังนั้น ผู้ลี้ภัย สำหรับกฎหมายภายในของประเทศไทย ถือได้ว่าเข้าขอสันนิษฐานทำให้ผู้ลี้ภัยเป็นผู้ที่เข้าเมืองมาโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย เจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจที่จะจับได้หรือส่งตัวผู้ลี้ภัยออกไปยังนอกราชอาณาจักรหรือพลัดถิ่นกลับ ทำ

⁵ เปรมใจ วังศิริไพศาล, เอกสารประกอบการสอนผู้อพยพกับการพัฒนามนุษย์ในบริบทโลก.

ให้ผู้ลี้ภัยต้องไปเผชิญกับอันตรายหรือความตายได้ตามความในมาตรา 54 ในหมวดที่ 6 เรื่องการส่งคนต่างด้าวออกนอกราชอาณาจักร

เมื่อศึกษากฎหมายระหว่างประเทศมีหลักการที่ถือได้ว่าเป็นหลักการที่สำคัญอย่างมากแก่ผู้ลี้ภัย คือ หลักการห้ามผลักดันกลับ⁶ ซึ่งได้ระบุไว้ในในกฎหมายระหว่างประเทศในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ.2494 มาตรา33 กล่าวคือประเทศภาคีจะไม่ผลักดันหรือส่งกลับผู้ลี้ภัยไปยังพื้นที่ซึ่งจะเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและเสรีภาพของผู้ลี้ภัยในด้านเผ่าพันธุ์ ศาสนา ความเป็นพลเมือง การเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคม หรือการแสดงความเห็นทางการเมือง ทำให้ผู้ลี้ภัยได้รับความคุ้มครองในการไม่ถูกส่งตัวกลับไปสถานที่ๆเป็นอันตรายแก่ตน และหลักที่กำหนดให้ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิต เสรีภาพ ความปลอดภัย และสิทธิในการแสวงหาและพักพิงเพื่อไม่ให้มีการละเลย และละเมิดต่อผู้ลี้ภัย ซึ่งเป็นผู้ที่กล่าวอ้างได้ว่าจะได้รับการประทัดประหารด้วยเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา เป็นต้น และยังขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหาที่พำนักในประเทศอื่นเพื่อลี้ภัยจากการประทัดประหารอีกด้วย

ผู้ศึกษาจึงเห็นได้ว่า ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองนั้น ยังไม่มีกฎหมายใดรองรับความปลอดภัยให้แก่ผู้ลี้ภัยในการไม่ให้มีการส่งบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้ลี้ภัยกลับไปเผชิญอันตราย และยังเป็นกรกระทำที่ขัดต่อทั้งหลักกฎหมายระหว่างประเทศในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย มาตรา33และยังเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ลี้ภัยโดยตรงที่ผู้ลี้ภัยมีสิทธิที่ควรจะได้รับความปลอดภัยในชีวิตและเสรีภาพในการที่จะแสวงหาที่หลบภัยได้ เพราะเป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด⁷ และไม่มีใครสามารถเอาสิทธินี้ไปจากบุคคลนั้นได้⁸ และจะผลักดันให้ไปเผชิญอันตรายหรือความตายไม่ได้

ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมาย โดยพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองที่นำมาปรับบังคับใช้ในเรื่องการอนุญาตให้เข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยได้นั้นในบทบัญญัติดังกล่าวได้กล่าวถึงเรื่องการยอมให้บุคคลต่างด้าวที่มีความประสงค์ที่จะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรสามารถเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรได้โดยใน หมวดที่ 5 ว่าด้วยเรื่องการเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 41 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ และการดำเนินการที่คนต่างด้าวต้องปฏิบัติตามถึงจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ใน

⁶ หลักการห้ามผลักดันกลับไปเผชิญอันตราย (Non-Refoulement) กับประเทศไทย :กรณี โรฮิงญา. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 จาก<https://prachatai.com/journal/2015/05 /59440>.

⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, พิมพ์ครั้งที่2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543),น.40.

⁸ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่2 ปรับปรุงใหม่,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน,2547),น.73.

ราชอาณาจักรได้ แต่จากหลักกฎหมายดังกล่าวเมื่อนำมาปรับใช้กับกรณีของผู้ลี้ภัยจึงทำให้ผู้ลี้ภัยเป็นบุคคลที่เข้าเมืองมาโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายทำให้ ผู้ลี้ภัยไม่มีคุณสมบัติหรือเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดให้สามารถเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรได้

เมื่อศึกษาจากกฎหมายต่างประเทศของทั้ง เยอรมนี⁹ และสหรัฐอเมริกา¹⁰ เห็นได้ว่าจะมีขั้นตอนในการดำเนินการในการเปิดรับผู้ลี้ภัยให้เข้ามาภายในราชอาณาจักร และยังให้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในราชอาณาจักรได้อย่างชัดเจน โดยพิจารณาว่าบุคคลใดมีสถานะเป็นผู้ลี้ภัยแล้วก็จะส่งผู้ลี้ภัยไปยังพื้นที่ต่างๆที่กำหนดไว้ให้ผู้ลี้ภัย อีกทั้งยังช่วยอำนวยความสะดวกเท่าที่จะสามารถทำได้ในการช่วยผู้ลี้ภัยต่างๆ เช่น ช่วยในเรื่องภาษาให้สามารถสื่อสารได้ก่อนจึงจะโอนสัญชาติให้ได้ และปรับให้เป็นคนพื้นเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐจะปฏิบัติในขั้นตอนเหล่านี้อย่างรวดเร็วในกระบวนการที่จะโอนสัญชาติให้แก่ผู้ลี้ภัย และจะลดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆที่จะเกิดจากกระบวนการนั้นเท่าที่ทำได้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ลี้ภัยมากที่สุด

ผู้ศึกษาจึงเห็นได้ว่ากฎหมายภายในของประเทศไทยในการอนุญาตให้เข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรได้นั้นยังเป็นปัญหาสำหรับกรณีของผู้ลี้ภัย เพราะยังไม่มียกกฎหมายรองรับในเรื่องการให้ผู้ลี้ภัยสามารถเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในรัฐได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นดังต่อไปนี้

1. ปัญหาในเรื่องบทนิยาม ในมาตรา4 จากการพิจารณาแล้วเห็นได้ว่าการที่มาตรา4ไม่มีคำนิยามคำว่า “ผู้ลี้ภัย” เป็นคำเฉพาะ ทำให้ผู้ลี้ภัยเป็นผู้เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย ไม่สามารถแยกออกจากบุคคลเข้าเมืองมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้อย่างชัดเจน และเพื่อให้ผู้ลี้ภัยได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมในการที่จะปฏิบัติต่อผู้ลี้ภัย ผู้ศึกษาจึงเห็นควรเสนอแนะให้เพิ่มคำนิยามความหมายของ คำว่า “ผู้ลี้ภัย”

2. ปัญหาเกี่ยวกับการให้สถานะและสิทธิขั้นพื้นฐานแก่ผู้ลี้ภัย ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้มีการกำหนดให้สถานะแก่ผู้ลี้ภัย เพื่อที่จะให้ผู้ลี้ภัยสามารถเข้ามาภายในราชอาณาจักรได้อย่างถูกต้องด้วยกฎหมาย และเมื่อมีสถานะที่ชอบด้วยกฎหมายแล้วก็จะทำให้ ผู้ลี้ภัยได้รับสิทธิต่างๆตามกฎหมายต่อไปได้ เช่น สิทธิในการเข้ามาในราชอาณาจักรได้ สิทธิในการตั้งถิ่นฐานภายในรัฐ รวมถึงสิทธิอื่นๆ เช่น สิทธิในการศึกษา สิทธิในการทำงาน สิทธิทางด้านสุขอนามัย เป็นต้น โดยให้บัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมไว้ในหมวดที่ 2 ว่าด้วยเรื่องการเข้าออกนอก

⁹ เปรมใจ วังศิริไพศาล, เรื่องเดิม, หน้า 25.

¹⁰ อังคณา กมลเพชร. ข้อท้าทายในการตั้งถิ่นฐานของผู้ลี้ภัย: นโยบายของประเทศที่สาม [Online], Available URL: <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Article-Detail.php?id=23>.

ราชอาณาจักรแห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยเพิ่มไว้เป็นมาตราที่ 17/1 บัญญัติว่า “ผู้ลี้ภัย บุคคลใดประสงค์จะขอสถานะเป็นผู้ลี้ภัยและสามารถเข้าออกในราชอาณาจักรได้ ต้องปฏิบัติ ดังนี้

1) ผู้ลี้ภัยต้องขอสถานะลี้ภัยทันทีที่เดินทางมาถึงไทยหรือด่านเข้าเมือง และส่งเอกสารสำหรับการลี้ภัยถึงสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสัญชาติ ระหว่างนี้ผู้ขอสถานะลี้ภัยจะสามารถอาศัยอยู่ในไทย แต่ไม่สามารถทำงานได้จนกว่าการพิจารณาจะเสร็จสิ้น หากไม่ได้รับอนุมัติ ผู้ขอสถานะลี้ภัยจะถูกส่งไปยังประเทศที่สามต่อไป

2) กรณีที่ผู้ลี้ภัยที่ไม่ได้รับการอนุมัติ หรือในกรณีที่ผู้ขอสถานะลี้ภัยอยู่อาศัยในไทยอย่างผิดกฎหมายหรือไม่ได้ปฏิบัติตามสถานะผู้ลี้ภัย และยังมีสาเหตุความไม่ปลอดภัยหรือถูกกดขี่ ทรมาณในประเทศตนเอง มีเหตุผลเพียงพอสำหรับการขอลี้ภัย ในรูปแบบนี้จะ พิจารณาในห้องพิจารณาคดีหรือห้องพิพากษา โดยผู้พิพากษาเพื่อจะพิจารณาว่าบุคคลนั้นมีสิทธิขอลี้ภัยในไทยหรือไม่ หากพิจารณาว่าไม่มีสิทธิขอลี้ภัย ผู้นั้นก็จะถูกส่งไปยังประเทศที่สามต่อไป”

3. ปัญหาในเรื่องการห้ามส่งบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้ลี้ภัยกลับสู่อันตราย จากการพิจารณาในพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ.2522 ตามความในมาตรา 54 นั้น เมื่อกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดในเรื่องของผู้ลี้ภัยไว้จึงทำให้ผู้ลี้ภัยเข้าข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเป็นบุคคลที่เข้าเมืองมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงถูกขับไล่ออกนอกราชอาณาจักรได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าเพื่อให้ผู้ลี้ภัยได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่เข้าเมืองมาโดยฝ่าฝืนกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพ.ศ.2522 จึงควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในหมวดที่ 6 ว่าด้วยการเข้าออกนอกราชอาณาจักร โดยเพิ่มหลักการเกี่ยวกับการห้ามผลักดันกลับเข้าไป เป็นมาตรา 54/1 โดยบัญญัติเพิ่มเติมว่า “ กรณีผู้ลี้ภัยจะไม่ขับไล่ออกหรือส่งกลับ (ผลักดัน) ผู้ลี้ภัยกลับไปยังอันตราย ไม่ว่าจะโดยลักษณะใด ไปยังเขตชายแดน ซึ่ง ณ ที่นั้นชีวิตหรือ อิศราภาพของผู้ลี้ภัยอาจได้รับการคุกคามด้วยสาเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ สมาชิกภาพ ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่ว่าจะทางสังคมหรือทางการเมือง

แต่วรรคก่อนมิให้ใช้บังคับ กรณีผู้ลี้ภัยเป็นบุคคลที่จะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศไทย หรือซึ่งถูกคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีอาญาในความผิดร้ายแรงอันเป็นภัยต่อประชาคมของประเทศ เพื่อประโยชน์ของคนภายในรัฐไทย”

4. ปัญหาในการเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายของผู้ลี้ภัย เมื่อพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 มีบัญญัติในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรได้ ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยการเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามความในมาตรา 41 ดังนั้นเพื่อให้ผู้ลี้ภัยที่ประสงค์จะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร ให้สามารถเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในรัฐที่ตนขอเข้ามาเป็นผู้ลี้

ภัยภายในรัฐนั้นได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยให้ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ผู้ศึกษา จึงเห็นควรให้มีการนำบทบัญญัติในมาตราดังกล่าว นำมาบังคับใช้กับกรณีของผู้ลี้ภัยด้วย โดยบัญญัติเพิ่มเติมไว้ เป็นมาตรา 40/1 โดยบัญญัติว่า “ผู้ลี้ภัย ที่ประสงค์จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในราชอาณาจักรไทยให้นำบทบัญญัติใน มาตรา 40 มาบังคับใช้กับกรณีของผู้ลี้ภัยด้วยโดยอนุโลม”

เอกสารอ้างอิง

บรรเจิด สิงคะเนติ, **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ**, พิมพ์ ครั้งที่ 2 ปรับปรุงใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547), น. 73.

เปรมใจ วงศิริไพศาล, **เอกสารประกอบการสอนผู้อพยพกับการพัฒนามนุษย์ในบริบทโลก**.

กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป..

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น. 40.

หลักการห้ามพลัดคนกลับไปเผชิญอันตราย (Non-Refoulement) กับประเทศไทย : กรณี โรฮิงญา.

สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 จาก <https://prachatai.com/journal/2015/05/59440>.

อังคณา กมลเพชร, **ข้อท้าทายในการตั้งถิ่นฐานของผู้ลี้ภัย: นโยบายของประเทศที่สาม**

[Online], Available URL: <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Article-Detail.php?id=23>.

กฎหมายอ้างอิง

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494